REZOLUCJA III. KONGRESU KONSERWATORÓW POLSKICH
POD HASŁEM: „INTERGRACJA WOKÓŁ DZIEDZICTWA"

My, uczestnicy III. Kongresu Konserwatorów Polskich, reprezentujący różnorodne dyscypliny i środowiska, zgromadzeni w dniach 14–16 października 2025 r. w Krakowie – mieście o wyjątkowym znaczeniu dla kultury narodowej - uznajemy, że zabytki są bogactwem Narodu, a ochrona dziedzictwa Rzeczpospolitej Polskiej jest wspólną odpowiedzialnością instytucji publicznych, środowisk eksperckich i społeczeństwa. Dziedzictwo kulturowe jest dźwignią postępu, wspiera lokalną gospodarkę, zrównoważony rozwój i rewitalizację. Wobec wyzwań edukacyjnych, informacyjnych, geopolitycznych, klimatycznych i gospodarczych ochrona dziedzictwa wymaga skoordynowanych działań i długofalowej strategii.

My, uczestnicy Kongresu, wskazujemy na konieczność kontynuacji prac zespołów tematycznych dotyczących: form ochrony, zagospodarowania przestrzennego, krajobrazu, powrotu do samodzielności dyscypliny konserwatorskiej, nowych technologii, cyfryzacji, bezpieczeństwa – we współpracy z MKiDN i właściwymi ministerstwami, ze środowiskami naukowymi, zawodowymi, organizacjami pozarządowymi i społecznymi ruchami obywatelskimi,

przyjmujemy następujące postulaty:

1. Integracja ochrony

Dziedzictwo kulturowe powinno być chronione kompleksowo jako materialne, niematerialne i cyfrowe. Stanowi ono fundament tożsamości narodowej, regionalnej i lokalnej. Skutecznego wsparcia, w tym pilnych programów pomocowych, wymagają zwłaszcza zabytki archeologiczne, drewniane oraz postindustrialne, które najszybciej znikają z rodzimego krajobrazu. Spójna ochrona powinna obejmować zarówno zabytki wpisane do rejestru, jak i te nieobjęte formami ochrony. Działania powinny być kompleksowe, a nie incydentalne. Realizacja tego celu wymaga trwałej współpracy decydentów politycznych, dysponentów zabytków i społeczeństwa, wszystkich dla których zachowanie dziedzictwa jest najwyższą wartością. Państwo, jako najsilniejszy z partnerów, ma obowiązek wspierać merytorycznie te zadania. Muzea, archiwa i biblioteki jako podmioty rozszerzonej ochrony dziedzictwa powinny mieć kompetencje do scalonego zarządzania zasobami na swoim obszarze.

2. Integracja prawa

Priorytetem jest opracowanie nowej ustawy, będącej pierwszym krokiem do ustanowienia Kodeksu Dziedzictwa, jak również zharmonizowanie wszelkich polskich przepisów prawnych związanych z ochroną dziedzictwa, obejmującej m.in.:

- uprządkowanie form ochrony zabytków w kierunku ich skuteczności;
- stworzenie efektywnych kryteriów i narzędzi zarządzania zabytkami, ze szczególnym uwzględnieniem Światowego Dziedzictwa UNESCO i Pomników Historii;

- decentralizację części kompetencji na rzecz wyspecjalizowanych instytucji kultury i nauki z ich kadrą ekspercką i profesjonalnymi wykonawcami;
- uproszczenie procedur administracyjnych;
- dyskusję o przyszłej funkcji gminnej ewidencji zabytków;
- wzmocnienie ochrony dziedzictwa w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

3. Integracja instytucji

System ochrony dziedzictwa nie może być chwiejny ani zależny od zmiennej woli politycznej. Proponujemy utworzenie niezespolonej państwowej profesjonalnej Służby Ochrony Zabytków na szczeblu centralnym i terenowym, podległej apolitycznemu Generalnemu Konserwatorowi Zabytków, jako organowi centralnemu, stojącemu na czele Urzędu Ochrony Zabytków. Służba ta powinna opierać się na filarach:

- badawczym (rozpoznanie, dokumentacja, profilaktyka i monitoring);
- administracyjnym (wydawanie aktów administracyjnych, w tym pozwoleń);
- inwestycyjnym (realizacja wybranych zadań budowlano-konserwatorskich w imieniu Skarbu Państwa i nadzór nad weryfikacją nowych technologii i ich przydatności w pracach przy zabytkach).

Podkreślamy pilną konieczność:

- stworzenia niezależnej sieci eksperckiej, służącej wszystkim interesariuszom ochrony dziedzictwa, także określania warunków konkursów przeprowadzanych w obszarach zabytkowych;
- upowszechnienia w praktyce dokumentacji cyfrowej oraz przeznaczenia środków na jej zabezpieczenie i archiwizację.

4. Integracja źródeł finansowania ze środków publicznych

Wzywamy do zapewnienia stabilnego finansowania systemu ochrony dziedzictwa i opieki nad nim poprzez:

- rozszerzenie katalogu źródeł przychodów Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków w celu poprawy efektywności finansowania systemu ochrony dziedzictwa;
- utrzymanie ulgi na zabytki i rozszerzenie jej na podatników podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) oraz na zakup nieruchomości zabytkowej;
- wprowadzenie ulgi w podatku dochodowym na wydatki związane z trwałym sprowadzeniem do Rzeczypospolitej Polski wartościowych zabytków z zagranicy;
- wydłużenie horyzontu czasowego realizacji dotacji ze środków publicznych z jednoczesnym stworzeniem skutecznego monitoringu finansowania;
- rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego;
- zwiększenie nakładów finansowych na służbę ochrony dziedzictwa.

5. Integracja akademicka, edukacyjna i społeczna

Postulujemy:

- powstanie transdyscyplinarnej dziedziny ochrony dziedzictwa kulturowego, a w ostateczności powrót dyscypliny konserwatorskiej jako samodzielnego elementu ewaluacji wydziałów szkół wyższych;
- zwiększenie subwencji dla szkół wyższych ukierunkowane na badania, konserwacje i kształcenie kadr ochrony zabytków;
- stworzenie autonomicznego systemu grantowego konserwacji dziedzictwa kulturowego, w tym jego badań wielodyscyplinarnych i podtrzymanie potencjału badawczego;
- wymóg profesjonalnych kwalifikacji w konserwacji.
- wprowadzenie jako zasady wielodyscyplinarnego projektowania konserwatorskiego, tworzenia dokumentacji konserwatorskiej z wykorzystaniem nowych technologii;
- zwiększenie społecznej roli opieki nad zabytkami;
- utworzenie platformy interdyscyplinarnej współpracy studentów i absolwentów kierunków związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego – Forum Młodych.

6. Integracja współpracy międzynarodowej

Postulujemy:

- wzmocnienie realizacji postanowień ratyfikowanych konwencji międzynarodowych, do których zobowiązała się Rzeczypospolita Polska;
- upowszechnienie polskich osiągnięć w zakresie konserwacji i restauracji zabytków oraz badań nad dziedzictwem;
- utworzenie programu współpracy naukowej i stypendialnej w zakresie ochrony dziedzictwa;
- intensyfikację współpracy transgranicznej w ochronie dziedzictwa.

7. Integracja promocji dziedzictwa

Postulujemy:

- budowę systemu promocji polskiego dziedzictwa kulturowego;
- zsynchronizowanie promocji regionalnych wartości dziedzictwa;
- systemowe wsparcie rozwoju turystyki kwalifikowanej.

My, uczestnicy Kongresu zobowiązujemy Zarząd Główny Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków do przekazania niniejszej Rezolucji (z ewentualnymi komentarzami): Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesowi Rady Ministrów, Marszałkom Sejmu i Senatu RP, Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz innym właściwym ministrom, wojewodom oraz marszałkom województw, z wnioskiem o jej uwzględnienie w krajowej i regionalnej polityce ochrony dziedzictwa na lata 2025–2035.

W imieniu uczestników III. Kongresu Konserwatorów Polskich

Kraków, dnia 16 października 2025 r.

WICEPREZES
ZG Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków
mgr Roman Marcinek

SEKRETARZ GENERALNY
ZG Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków
dr Żaneta Gwardzińska-Chowaniec

PREZES
ZG Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków
mgr Jacek Rulewicz